

V. Przemysł

1. Czynniki lokalizacji przemysłu

Przemysł

- ⊗ **Przemysł** – dział nierolniczej produkcji materialnej, w którym wydobywanie zasobów przyrody oraz ich przetwarzanie w dobra zaspokajające potrzeby ludzi jest prowadzone w dużych, masowych rozmiarach, przy zastosowaniu podziału pracy i przy użyciu maszyn (do przemysłu z reguły nie zalicza się rzemiosła i budownictwa).
- ⊗ Rozwój przemysłu w sposób decydujący wpływa na poziom i tempo rozwoju gospodarczego każdego państwa, gdyż jest on jedynym działem wytwarzającym dobra inwestycyjne.

Typy (rodzaje) lokalizacji przemysłu

☉ Ze względu na charakter produkcji i stopień jej uzależnienia do bazy surowcowej, wyróżnia się następujące typy lokalizacji:

- ☉ lokalizacja przymusowa,
- ☉ lokalizacja związana,
- ☉ lokalizacja swobodna (dowolna).

Typy (rodzaje) lokalizacji przemysłu – lokalizacja przymusowa

🌐 **Lokalizacja przymusowa:**

- 🌐 **wydobywanie surowców jest zależne od obszaru ich występowania, np.:**
  - 🌐 **przemysł wydobywczy – kopalnie są lokalizowane w miejscach występowania danego surowca:**
    - 🌐 **tam gdzie nie ma danego surowca, nie ma tym samym kopalń,**
    - 🌐 **dodatkowo ważne jest aby surowca było na tyle dużo aby zapewnić rentowność inwestycji.**

Platforma wiertnicza na Morzu Północnym

Lokalizacja tej platformy wiertniczej była uzależniona od występowania w tym miejscu bogatych złóż ropy naftowej.

Typy (rodzaje) lokalizacji przemysłu – lokalizacja związana

🌐 Lokalizacja związana:

- masa surowców koniecznych do produkcji jest większa od masy produktu końcowego, np.:
  - cukrownie – powstają w miejscach, gdzie występują duże powierzchnie uprawne buraków cukrowych lub trzciny cukrowej;
  - owszem można surowiec potrzebny do produkcji cukru dowozić ale to zwiększa znacząco koszty produkcji przez co staje się to nierentowne.

Elektrownia Bełchatów SA – największa elektrownia ciepłna na świecie

Lokalizacja tej elektrowni była związana z występowaniem w tej okolicy bogatych złóż surowca wykorzystywanego w niej – węgla brunatnego. Surowiec ten jest trudny (uwodniony) a w zasadzie nie nadaje się do transportu na większe odległości.

Typy (rodzaje) lokalizacji przemysłu – lokalizacja swobodna

🌐 **Lokalizacja swobodna (dowolna):**

- Występuje gdy masa surowców potrzebnych do produkcji jest mniejsza niż masa produktu finalnego lub w przypadku produkcji produktów wykorzystujących najnowsze technologie, np.:
  - piekarnie – lokalizowane są tam gdzie jest odbiorca – konsument, tak aby nie dowozić zbyt daleko tego szybko psującego się produktu;
  - zakłady farmaceutyczne,
  - odzieżowe,
  - produkujące samochody, sprzęt AGD i RTV.

Części z których się wytwarza motocykle i różnego rodzaju nowoczesny sprzęt i urządzenia najczęściej sprowadzane są od wielu różnych producentów, często nawet z różnych państw.

Czynniki lokalizacji przemysłu

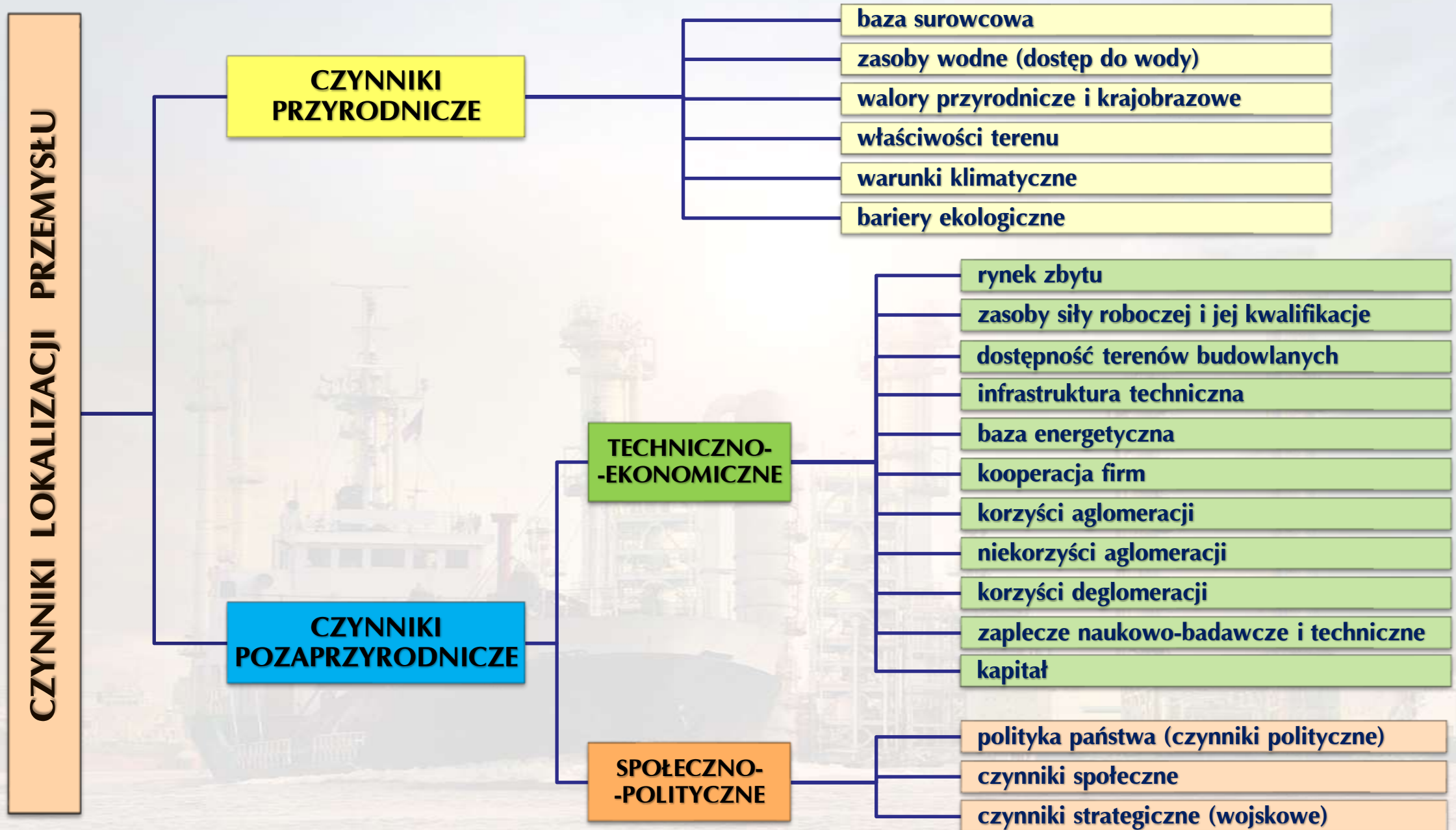
Czynniki lokalizacji

- Przemysł, w odróżnieniu od produkcji rolnej, jest od podstaw tworzony przez człowieka - nie może więc powstać w każdym miejscu.
- Dlatego, przed rozpoczęciem inwestycji, analizuje się i ocenia:
  - przydatność danego terenu, biorąc pod uwagę koszty budowy i funkcjonowania fabryki.
- Uwarunkowania, jakie musi spełniać każdy potencjalny obszar, aby mogła powstać dana działalność, nazwano **czynnikami lokalizacji**.
- Liczba czynników lokalizacji ciągle się zwiększa, pojawiają się nowe, dotąd niedostrzegane.
- W końcu XX wieku wyróżniano 24 czynniki lokalizacji, które najogólniej można podzielić na dwie grupy:
  - **przyrodnicze,**
  - **pozaprzyrodnicze:**
    - **techniczno-ekonomiczne,**
    - **społeczno-polityczne.**

Podział czynników lokalizacji przemysłu

A. Czynniki przyrodnicze lokalizacji przemysłu

1. Baza surowcowa (zasoby surowców)

☛ **Zasoby surowców** są koniecznym warunkiem lokalizacji wszystkich kopalni.

- ☛ Nie można przecież wydobywać węgla tam, gdzie go nie ma.
- ☛ Poza tym do bazy surowcowej zbliżają się wszystkie zakłady o produkcji materiałochłonnej (w których zużywa się duże ilości surowca, którego transport często może być możliwy ale jest kosztowny):
  - ☛ obowiązuje tutaj zasada: im więcej danego surowca zużywa się do produkcji, tym bliżej miejsca jego uzyskiwania znajduje się fabryka wytwarzająca w oparciu o niego produkty finalne (cechują się one mniejszą wagą końcową).
- ☛ Surowcem może być niemal każdy produkt od dużej wadze oraz taki który jest nietrwały lub trudny w transporcie:
  - ☛ **surowiec mineralny**, np. węgiel kamienny, węgiel brunatny, rudy żelaza, rudy miedzi,
  - ☛ **produkt rolny**, np. burak cukrowy, trzcina cukrowa (przemysł cukrowniczy – produkcja cukru), bawełna, mleko (przemysł mleczarski – produkcja wyrobów mlecznych), jabłka i in. owoce (przemysł sokowniczy – produkcja soków),
  - ☛ **zasób naturalny**, np. drewno, woda,
  - ☛ **półprodukt i wyrób przemysłowy wykorzystywany do dalszej przeróbki**, np. sztuczne włókna, kauczuk syntetyczny.

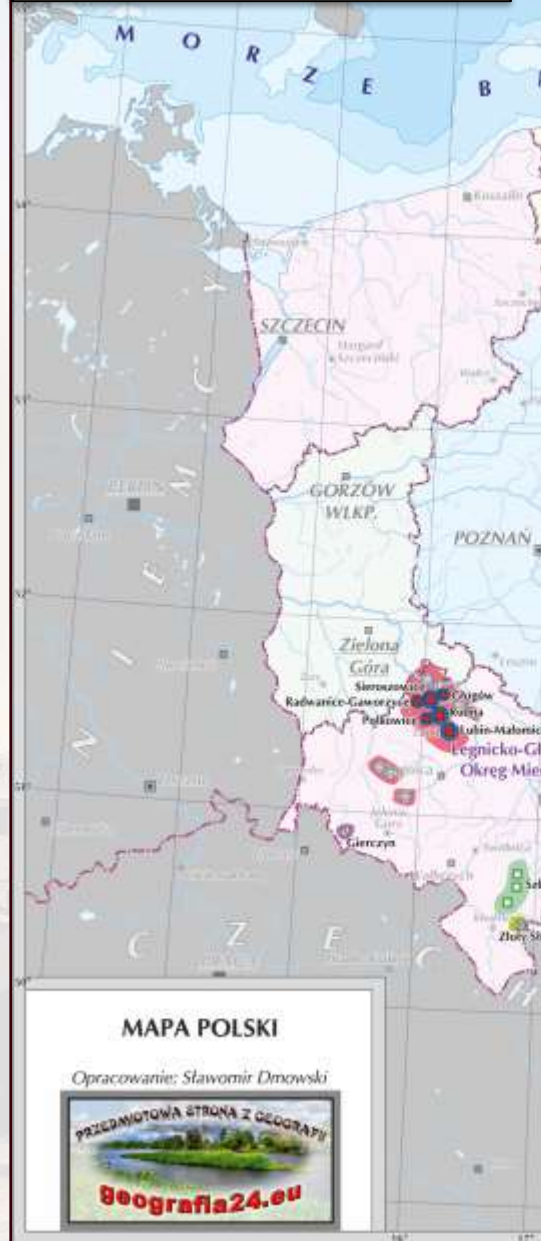

1. Baza surowcowa (zasoby surowców)

- ☉ Zakłady wykorzystujące różne surowce lokalizuje się zwykle bliżej kopalni tych surowców, które dominują wagowo w procesach technologicznych i w produktach finalnych i tak przykładowo w Polsce w pobliżu:
  - ☉ złóż miedzi powstały huty miedzi,
  - ☉ złóż cynku i ołowiu powstały huty cynku i ołowiu,
  - ☉ złóż węgla kamiennego powstały huty żelaza (żelaza nie wydobywamy już w Polsce),
  - ☉ złóż węgla brunatnego istniała huta aluminium w Koninie.

Surowce metaliczne Polski

Huty metali

SUROWCE METALICZNE

Wydobycie surowców, kopalnie:

- czynne rudy miedzi
- nieczynne rudy miedzi
- czynne rudy cynku i ołowiu
- nieczynne rudy cynku i ołowiu
- nieczynne rudy niklu
- nieczynne rudy żelaza
- nieczynne rudy molibdenowo-wolframowo-miedziowe
- nieczynne rudy cyny
- nieczynne rudy arsenu ze złotem

Występowanie surowców:

- rudy miedzi
- rudy cynku i ołowiu
- rudy niklu
- rudy molibdenowo-wolframowo-miedziowe
- rudy żelaza
- rudy cyny
- rudy arsenu ze złotem

1. Baza surowcowa (zasoby surowców)

- Przemysł drzewno-papierniczy oraz meblarski rozwinął się na terenach o średniej i dużej lesistości oraz w pobliżu rzek.

MONDI ŚWIECIE S.A. – jest jedną z największych firm papierniczych w Europie (największy pracodawca w regionie), mający ponad 40-letnią tradycję w branży. Lokalizacja zakładu jest związana z położeniem nad Wisłą oraz w pobliżu dużych kompleksów leśnych (na północ od Produkuje papier workowy oraz papier do produkcji tektury falistej. Firma w ramach swojej działalności dynamicznie rozwija działalność innowacyjną. Ich produkty i rozwiązania zyskały uznanie na wielu wymagających rynkach Europy, dokąd eksportują ponad 70% wyprodukowanego papieru.

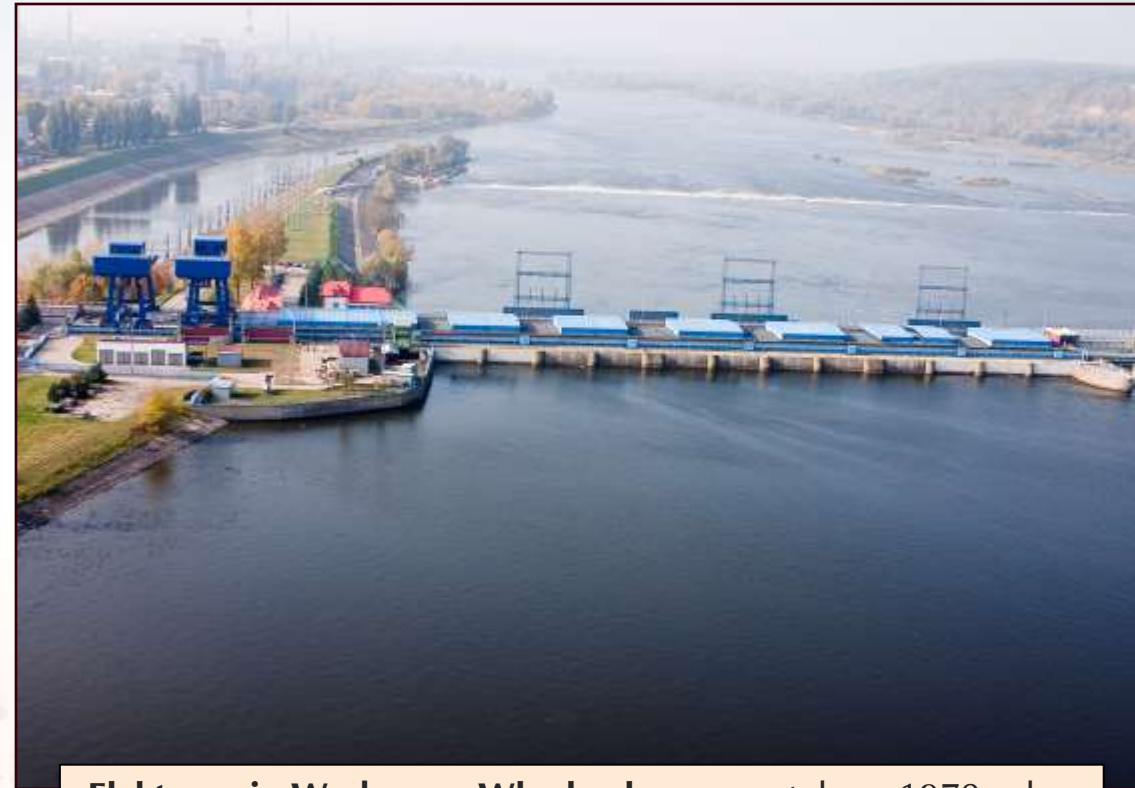

2. Zasoby wodne (dostęp do wody; jakość wody)

❶ Poważne znaczenie mają też **zasoby wodne**, ponieważ **woda**:

- ❶ wykorzystywana jest do chłodzenia instalacji (w przemyśle chemicznym i energetycznym – szczególnie w energetyce atomowej),
- ❶ służyć może jako nośnik ciepła (np. w hydroelektrowniach),
- ❶ może wchodzić w skład danego produktu w wyniku określonych reakcji chemicznych, czyli być jednym z surowców (najlepszym tego przykładem jest przemysł spożywczy).
- ❶ stosowana jest w wielu procesach technologicznych (woda jest katalizatorem reakcji chemicznych),
- ❶ wykorzystywana jest do celów hydrolizy i elektrolizy,
- ❶ służy też do mycia i płukania,
- ❶ wykorzystywana (woda w rzekach, jeziorach lub morzach i oceanach) jest po prostu do transportu surowców lub wyrobów finalnych.
- ❶ Do gałęzi **przemysłu o wysokiej wodochłonności** zalicza się:
  - ❶ energetykę,
  - ❶ przemysł chemiczny,
  - ❶ celulozowo-papierniczy,
  - ❶ spożywczy.

Elektrownia Wodna we Włocławku – powstała w 1970 roku, największa elektrownia przepływowa w Polsce, wybudowana na największej rzece Wiśle.

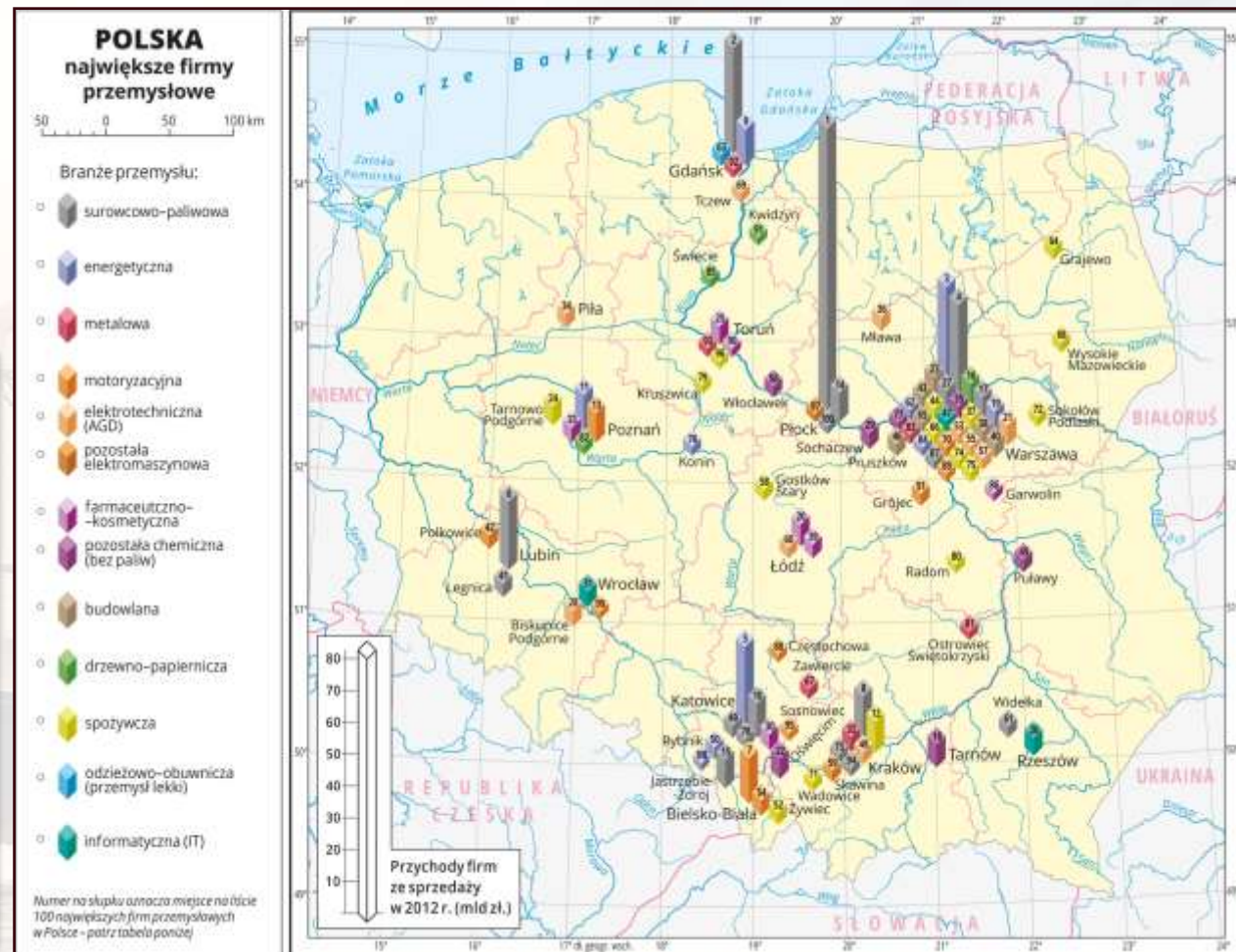

2. Zasoby wodne (dostęp do wody; jakość wody)

- ❶ Zakłady związane z przemysłem chemicznym są z reguły lokalizowane **w pobliżu rzek** (konieczna jest stała dostawa dużych ilości wody), ponieważ woda jest w nich stosowana często zarówno do chłodzenia instalacji przemysłowych, jak i jest po prostu surowcem.
- ❷ Największe ośrodki przemysłowe – ponieważ woda jest wykorzystywana przy produkcji bardzo licznych produktów zlokalizowane są także nad rzekami oraz w bliskim sąsiedztwie Morza Bałtyckiego.

Grupa Azoty Zakłady Azotowe "Puławy" S.A. – lider w branży nawozowej i chemicznej w Polsce. Produkują one przede wszystkim nawozy azotowe oraz melaminę (jeden z największych producentów na świecie – trzecie miejsce; 1 miejsce w UE). Spółka jako jedyna w Europie Wschodniej wytwarza nadtlenek wodoru. Zakłady zostały usytuowane w pobliżu Wisły.

3. Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Dolina Krzemowa w USA – miejsce o świetnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, spełniające wszystkie najważniejsze wymagania: czyste środowisko, dogodny łagodny klimat, atrakcyjność krajobrazowa i inne

Morska farma wiatrowa – leżąca w obrębie nie wykorzystywanej przestrzeni morskiej

- **Walory przyrodnicze i krajobrazowe** odgrywają ważną rolę szczególnie w przypadku:
  - **obiektów związanych z przemysłem zaawansowanych technologii**, przy których lokalizacji ważną rolę odgrywa, m.in.:
    - czyste środowisko, szczególnie powietrze (bez pyłków i zanieczyszczeń, które mogłyby zniszczyć otrzymywany produkt w przemyśle elektronicznym lub farmaceutycznym),
    - atrakcyjny krajobrazowo obszar, ze względu na możliwość zapewnienia pracownikom najlepszych możliwych warunków, np. w pobliżu ciepłych mórz i gór,
    - w przemyśle zaawansowanych technologii pracują często świetnie wykształceni specjaliści, mogący sobie pozwolić na “marudzenie” – pracodawcom zależy na ich zatrudnieniu i późniejszym zadowoleniu z miejsca pracy;
  - **elektrowni wiatrowych** na które przeznaczają się z reguły:
    - zniszczone przez człowieka tereny o niskich walorach krajobrazowych,
    - miejsca położone w obrębie nie wykorzystywanej przestrzeni, np. mórz (tworzy się morskie farmy wiatrowe).

4. Właściwości terenu

- **Właściwości terenu** mogą zarówno sprzyjać, jak i utrudniać lokalizację obiektów.
- Przy ich lokalizacji bierze się pod uwagę następujące elementy:
  - **ukształtowanie terenu**: płaskie tereny sprzyjają lokalizacji, zaś urozmaicone z reguły utrudniają budowanie i funkcjonowanie obiektów,
  - **głębokość zalegania warstw wodonośnych**: i tak dla funkcjonowania wielu zakładów konieczne jest zapewnienie dostaw wody, ale jej nadmiar często utrudnia lub nawet uniemożliwia lokalizowanie zakładów, np. w obrębie bagien,
  - **geologia terenu i wynikające z niej parametry gruntu**, np. wytrzymałość gruntu na obciążenia, uniemożliwiające lokalizację niektórych wielkich obiektów na terenach niestabilnych, np. hut (zagrożenie zniszczenia obiektu).

5. Warunki klimatyczne

- **Warunki klimatyczne** są często brane pod uwagę przy lokalizacji oraz późniejszym funkcjonowaniu wielu obiektów.
- Wydobycie prowadzone jest w pierwszej kolejności na terenach o sprzyjających warunkach klimatycznych,
  - na terenach mało sprzyjających wydobycie jest prowadzone w przypadku chęci zysku lub gdy na innych terenach o bardziej sprzyjających warunkach złoża się kończą,
  - przykładem jest Syberia i Alaska – miejsca bardzo bogate w liczne surowce mineralne,
  - dodatkowo wydobycie niektórych surowców możliwe jest jedynie przy dodatnich temperaturach, gdy ziemia nie jest zamrożona.
- Lokalizacja obiektów nie jest wskazana w obrębie miejsc występowania ekstremalnych zjawisk klimatycznych, w szczególności:
  - na pustyniach (jest z reguły zbyt ciepło i problem z wodą),
  - wysoko w górach (jest zbyt zimno),
  - na szlakach tornad, tajfunów,
- Wyjątek stanowią:
  - elektrownie słoneczne,
  - elektrownie wiatrowe.

Solar Energy Generating Systems (SEGS) – największa elektrownia słoneczna, leżąca na pustyni Mojave w USA

6. Bariery ekologiczne

- Przez **bariery ekologiczne** rozumieć należy nadmierne obciążenie środowiska działalnością produkcyjną.
  - Na niektórych obszarach uniemożliwiają one dalszy rozwój przemysłu i lokalizację nowych zakładów.
- Tak więc przyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu stopniowo stały się **barierami lokalizacji**.
  - Tendencja ta początkowo była obserwowana w krajach wysoko rozwiniętych.
    - W jej wyniku międzynarodowe korporacje zaczęły inwestować w przemysł wydobywczy w krajach rozwijających się, w których nie istniały normy prawne chroniące środowisko.
      - W celu obniżania kosztów eksploatacji stosowano tam najtańsze, a zarazem najbardziej niszczące środowisko technologie produkcji.
  - Obecnie w niektórych krajach rozwijających się zaczęto zastrząć przepisy zabezpieczające środowisko przed negatywnymi skutkami uprzemysłowienia.

6. Bariery ekologiczne

❶ Bariery ekologiczne mogą także pojawić się:

- ❶ przy samej chęci próby eksploatacji surowców mineralnych położonych w pobliżu (lub w granicach) terenów o szczególnym poziomie ochrony przyrody, tj. parki narodowe lub rezerваты przyrody, których wydobycie mogłoby zniszczyć lokalne ekosystemy,
- ❶ na Suwalszczyźnie, w rejonie Wigierskiego PN zalegają nie wydobywane złoża żelaza z tytanem i wanadem;
- ❶ nowe kopalnie węgla brunatnego nie mogą powstać, w wielu rejonach, np. w pobliżu Jeziora Gopło.

6. Bariery ekologiczne

- **Antarktyda** – mimo, że znajduje się tutaj bardzo wiele surowców mineralnych, które z pewnością chciałyby eksploatować od zaraz różne państwa, to w ramach konwencji z 1988 roku uchwalonej przez członków układu antarktycznego, tego robić po prostu nie wolno (przynajmniej przez 50 lat, czyli do 2038 roku).

***B. Czynniki pozaprzyrodnicze lokalizacji przemysłu:
- czynniki techniczno-ekonomiczne***

1. Rynek zbytu

- **Rynek zbytu** – odgrywa znaczenie dla lokalizacji zakładów przemysłowych **zaspokajających podstawowe i codzienne potrzeby ludności**, wytwarzających produkty żywnościowe, odzież, napoje inne i produkty.
  - Duże zakłady zlokalizowane w dużych miastach mogą liczyć na znaczną sprzedaż na pobliskim lokalnym rynku (koszty transportu są dodatkowo niskie).
  - Do chłonnych rynków zbytu zbliżają się też zakłady materiałów budowlanych, rafinerie ropy naftowej oraz zakłady, których produkcja wyrobów powinna zostać przeprowadzona **w pobliżu miejsca wytwarzania**,
    - np. wytwórnie kwasu siarkowego, którego transport jest bardzo kłopotliwy.
  - Rola rynku zbytu jako czynnika lokalizacji zmniejsza się w miarę wzrostu udziału gałęzi zaawansowanych technologii w ogólnej wartości produkcji przemysłowej.
  - Dla zakładów przeznaczających znaczną część produkcji na eksport duże znaczenie ma położenie **w pobliżu zagranicznych rynków zbytu** (lokalizacje przy granicach oraz w portach).

2. Zasoby siły roboczej i jej kwalifikacje

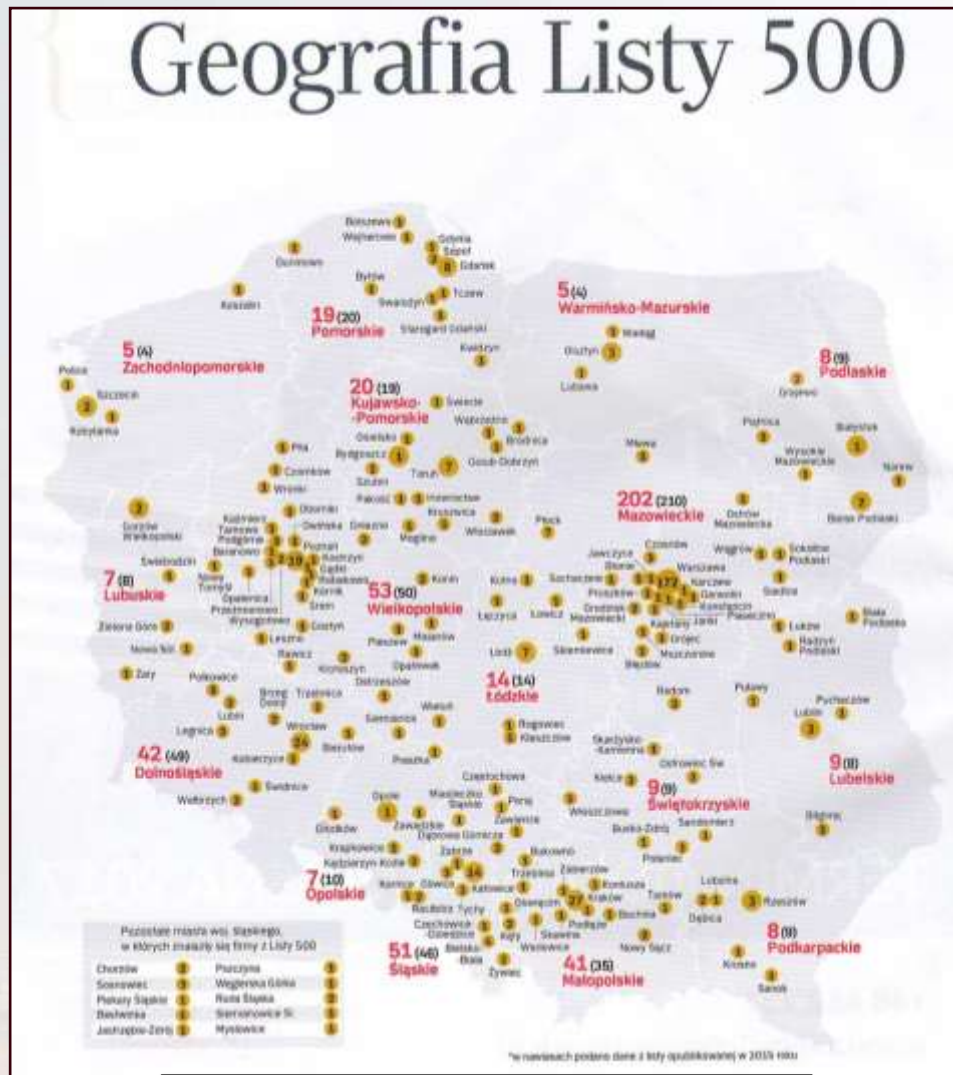
- **Zasoby siły roboczej** należy rozpatrywać od strony ilościowej i jakościowej.
- **Ilość siły roboczej** na danym obszarze warunkuje możliwości lokalizacji działalności charakteryzującej się określoną pracochłonnością.
- Zakłady pracochłonne (np. **przemysłu włókienniczego i tekstylnego**) muszą być lokalizowane w dużych aglomeracjach miejskich, w krajach słabo rozwiniętych lub na peryferiach aglomeracji w krajach wysoko rozwiniętych.
- Współcześnie dla wielu gałęzi przemysłu istotne znaczenie odgrywają **kwalifikacje pracowników**, szczególnie zakłady **gałęzi zaawansowanych technologii**.
- Poszukiwani przez pracodawców pracownicy w takich zakładach muszą być bardzo dobrze wykształceni, posiadać doświadczenie i odpowiednie kompetencje.
- Zasoby siły roboczej należy oceniać w kontekście **układu stosunków społecznych**.
- Chodzi tutaj o szeroko pojmowany status cywilizacyjny, obyczaje i systemy wartości pracowników oraz o ich nastawienie do projektowanej lokalizacji zakładu przemysłowego.

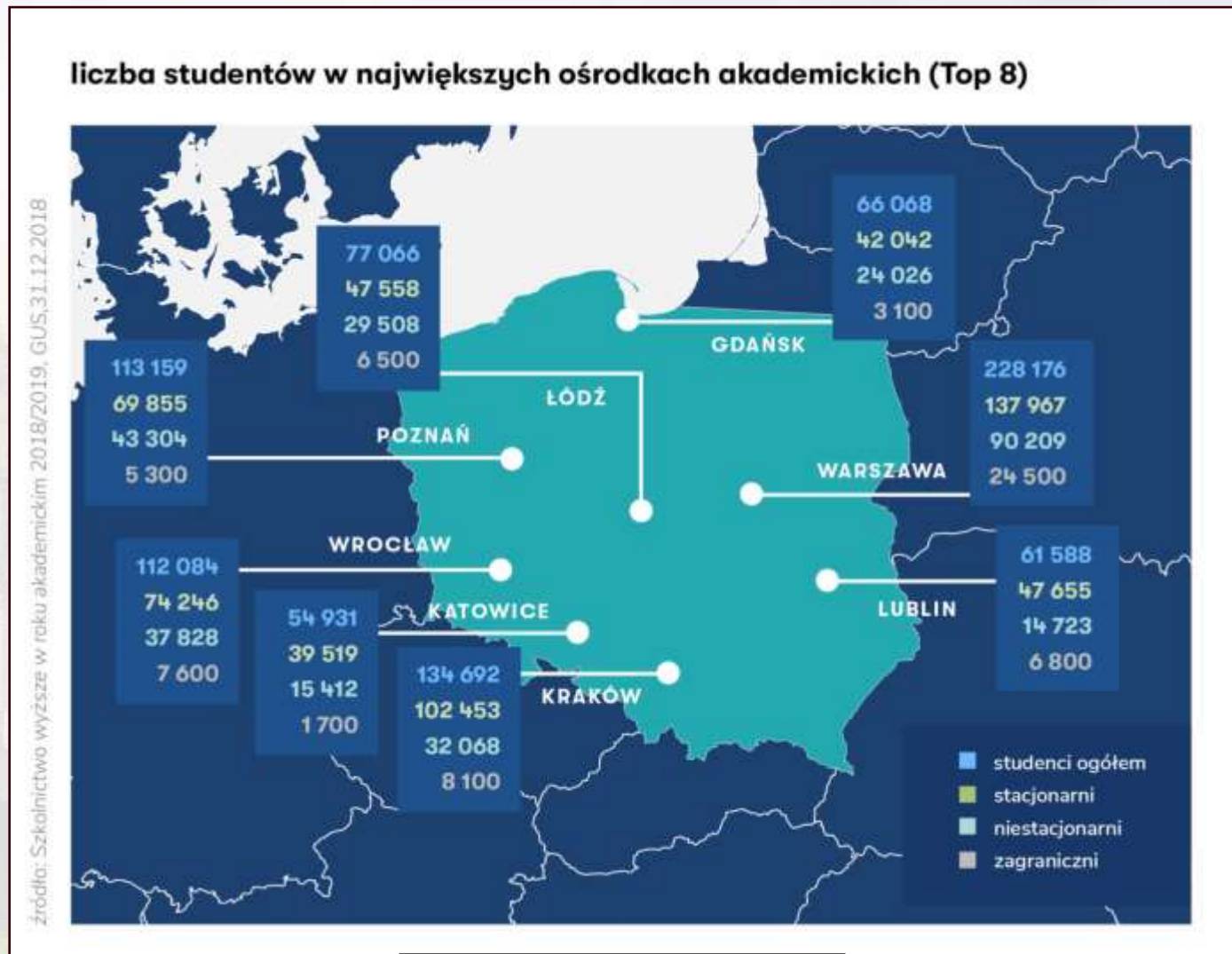

2. Zasoby siły roboczej i jej kwalifikacje

- 🕒 **Najwięcej firm działających w Polsce funkcjonuje na terenie o największej liczbie szkół wyższych, z prężnie działającymi ośrodkami badawczo-rozwojowymi.**

500 największych firm działających w Polsce wg "Rzeczpospolitej"

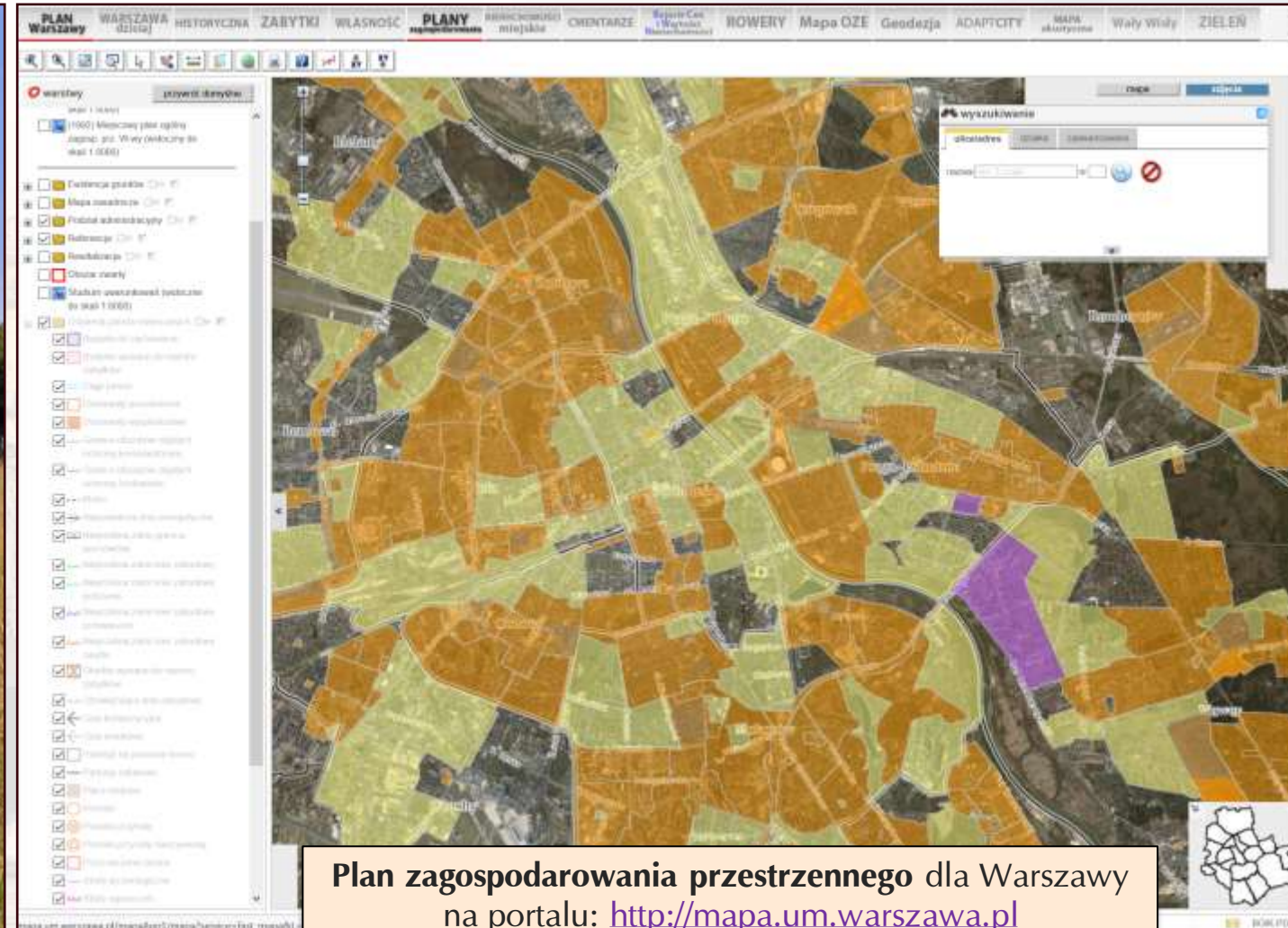

**Szkolnictwo / Studenci
szkół wyższych**

3. Dostępność terenów budowlanych

- **Dostępność terenów budowlanych** – zależy od wielu czynników, tj. opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego uwzględniającego możliwość lokalizacji naszej inwestycji oraz same ceny “za teren”, która odzwierciedla walory naturalne działek budowlanych, ich położenie i zagospodarowanie (czyli uzbrojenie terenu).
- Działki położone w centrach miast są na ogół droższe niż leżące na peryferiach.

Plan zagospodarowania przestrzennego dla Warszawy
na portalu: <http://mapa.um.warszawa.pl>

4. Infrastruktura techniczna

- **Infrastruktura techniczna** (komunikacyjna, wodno-kanalizacyjna, ciepłownicza, gazowa i energetyczna):
  - zwiększa dostępność czynników produkcji, a zatem również ich mobilność i efektywność wykorzystania,
  - ułatwia kontakty z rynkami zbytu zarówno w sensie szybkiego dostarczania produktów, jak i zasięgania opinii konsumentów.
- W momencie kiedy inwestor szuka dobrej lokalizacji infrastruktura techniczna jest bardzo istotnym elementem, ponieważ jej budowa jest bardzo droga (inwestorzy wybierają tzw. tereny uzbrojone).

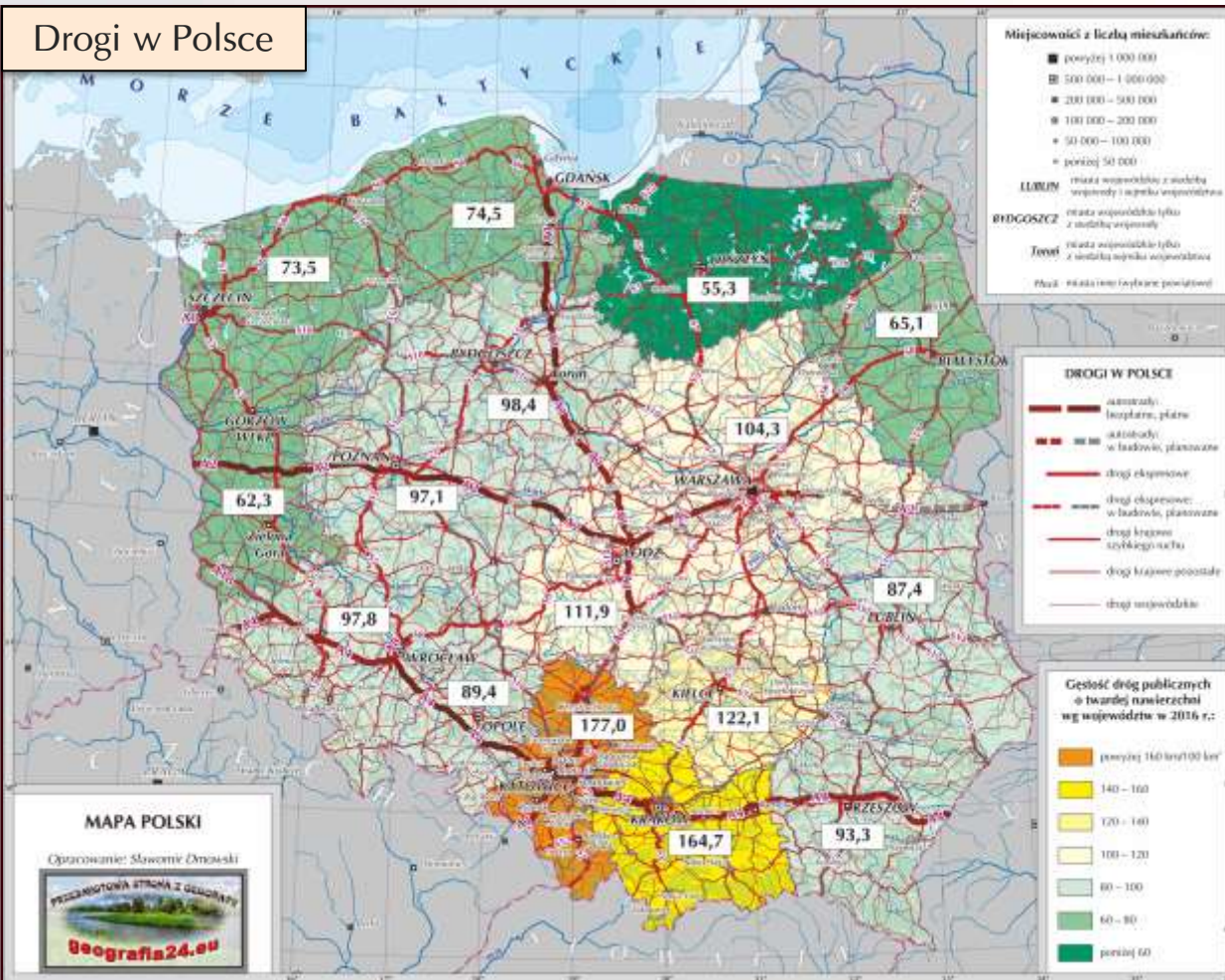

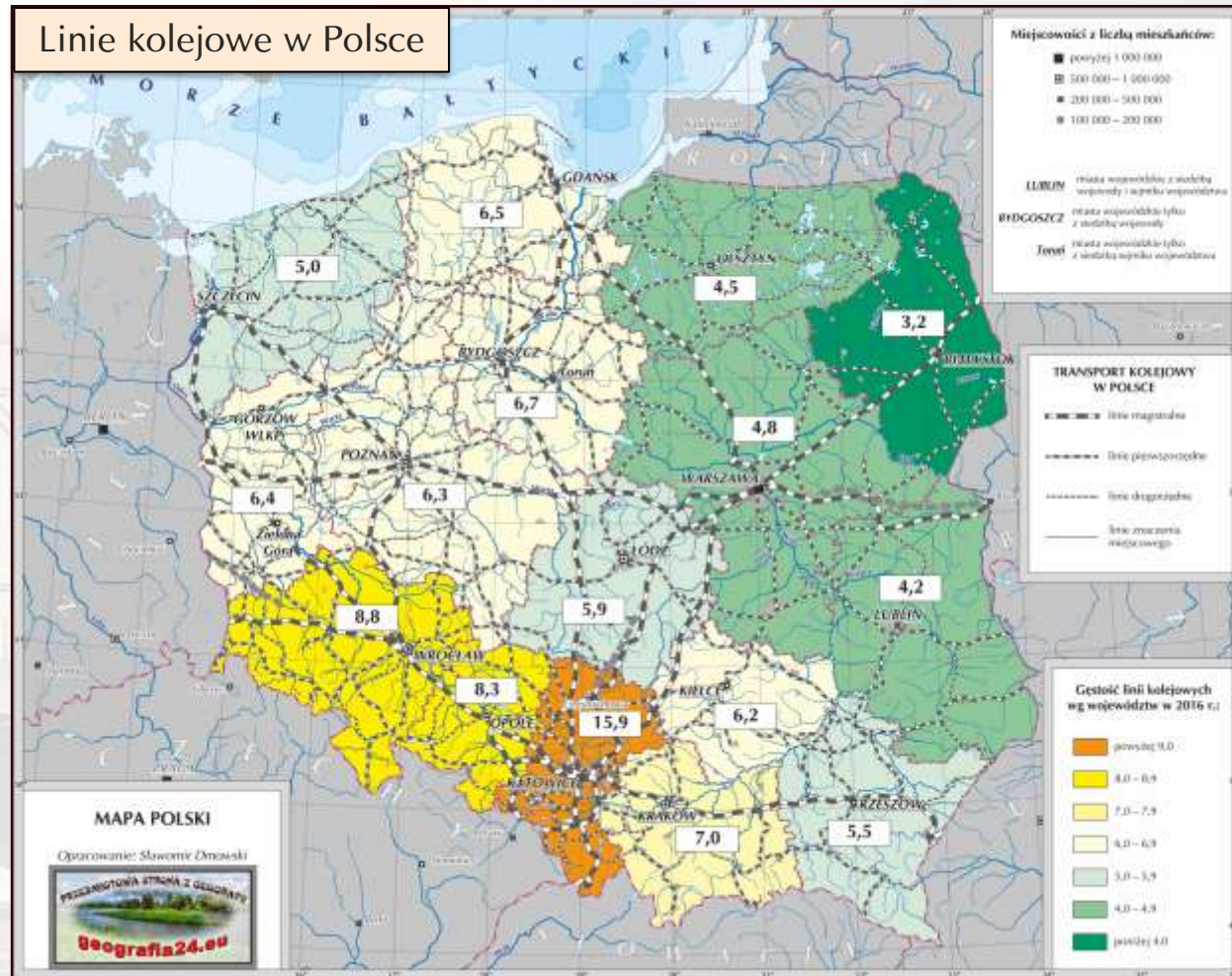
4. Infrastruktura techniczna

- Wiele zakładów przemysłowych było i jest lokalizowanych w miejscach w których infrastruktura techniczna jest rozbudowana.
- Funkcjonowanie firm nie jest możliwe m.in. bez dostępu do dróg, linii kolejowych, wody, możliwości usuwania ścieków i odpadów, Internetu i energii elektrycznej.

Drogi w Polsce

Linie kolejowe w Polsce

5. Baza energetyczna

- **Baza energetyczna** wywiera bardzo duży wpływ na funkcjonowanie niemal każdego obiektu przemysłowego – bez energii niemal wszystkie nie mogły by istnieć.
- Ważna jest także ciągłość i moc dostaw szczególnie w branżach energochłonnych.
  - I tak hutnictwo, w szczególności metali nieżelaznych (aluminium, miedzi), przemysł chemiczny, drzewno-papierniczy, mineralny (głównie cementowy) cechują się dużym poborem energii.

6. Kooperacja firm

- **Kooperacja firm**, która jest szczególnie ważna dla gałęzi zaawansowanych technologii ułatwia dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna.
- Kooperacja to stałe związki produkcyjne między zakładami przemysłowymi.
  - Mogą one polegać na produkowaniu przez zakład półfabrykatów dla innych przedsiębiorstw lub ich montowaniu w produkt końcowy.
- Kooperacja może także prowadzić do wspólnych badań a nawet wspólnej produkcji, i tak w Europie kooperują:
  - francuski Citroen i Peugeot (tworzą wspólny koncern PSA - Peugeot Société Anonyme);
  - niemiecki Bosch i Siemens (produkują w tych samych fabrykach analogiczne produkty).

Bliźniacze samochody wyprodukowane przez wspólny koncern PSA:
Peugeot 301 i Citroën C-Elysée

7. Korzyści aglomeracji

- Zbliżenie się do ukształtowanych systemów infrastruktury technicznej pozwala też partycypować w **korzyściach aglomeracji**, wynikających z lokalizowania zakładów na obszarze o dużej gęstości zaludnienia oraz ze wspólnego użytkowania urządzeń centralnych i sieciowych, a także pełniejszego wykorzystania ich zdolności usługowych.
  - Często sprzyja to łagodzeniu nierównomiernego zapotrzebowania na energię, usługi transportowe itp.
- Korzyści aglomeracji dotyczą również **ułatwień w zakresie pozyskiwania załogi o odpowiednich kwalifikacjach i zbytu towarów** na dużym miejscowym rynku.
- W dużym ośrodku miejskim łatwiej jest zdobyć **kapitał** na uruchomienie produkcji lub nowe inwestycje, np. z pożyczek uzyskiwanych z miejscowych banków (są większe i mogą udzielić większego wsparcia).

8. Niekorzyści aglomeracji

- W drugiej połowie XX wieku korzyści wynikające z koncentracji przemysłu zaczęły się zmniejszać.
- Pojawiły się tzw. **niekorzyści aglomeracji** podwyższające koszty funkcjonowania zakładów przemysłowych, wśród których najważniejszą rolę odgrywają:
  - techniczne zużycie budynków i ich wyposażenia wymagające przebudowy,
  - brak terenów na nowe inwestycje,
  - bardzo wysokie koszty ziemi,
  - czynsze i podatki,
  - przeciążenie szlaków komunikacyjnych i infrastruktury terenu,
  - liczne ograniczenia technologiczne stwarzane przez planowanie miejskie,
  - zanieczyszczenie środowiska.
- W efekcie w Stanach Zjednoczonych i krajach Europy Zachodniej wystąpiło przenoszenie zakładów przemysłowych na tereny wiejskie.

9. Zaplecze naukowo-badawcze i techniczne

- Coraz większą rolę, jako czynnik lokalizacji, odgrywa **zaplecze naukowo-techniczny**, zapewniające przemysłowi dostęp do najbardziej nowoczesnych procesów technologicznych, obniżenie energochłonności zakładu, a także mechanizację i automatyzację produkcji.
- Niektóre zakłady (elektroniczne, chemiczne, farmaceutyczne) są niemal zmuszone na bieżąco współpracować z instytutami badawczymi i wyższymi uczelniami.
- Często więc lokują się w ich pobliżu, czyli w dużych miastach, często takich w których istnieją najlepsze jednostki badawcze, świadczące dla nich wiele usług.
- Jednostki naukowe zapewniają także dostęp do dobrze wykwalifikowanej kadry, która może liczyć w przyszłości na szkolenia zawodowe podnoszące stale ich umiejętności.

***B. Czynniki pozaprzyrodnicze lokalizacji przemysłu:
- czynniki społeczno-polityczne***

1. Polityka państwa (czynniki polityczne)

- **Polityka państwa (czynniki polityczne)** to m.in. bezpośrednie państwowe inwestycje przemysłowe:
  - ostatnie lata, np. budowa dróg – finansowanych z kasy państwa i UE;
  - w przeszłości wiele fabryk było inicjatywą odgorną władz centralnych (za PRL-u).
- Czynniki polityczne to **regulacje prawne** dotyczące np.:
  - napływu kapitału z zagranicy – odpowiednie regulacje, sprzyjające inwestycjom przyciągają inwestorów,
  - ulg podatkowych dla inwestorów (krajowych i zagranicznych),
  - barier i ograniczeń celnych,
  - planów zagospodarowania terenu, uwzględniające przeznaczanie terenów pod inwestycje (w tym także możliwość nabycia w przyszłości nowych terenów).

2. Czynniki społeczne (w tym infrastruktura społeczna)

- Specyficzną rolę w lokalizacji przemysłu odgrywają **czynniki społeczne**.
  - Należy przez nie rozumieć wpływ organizacji społecznych na decyzje lokalizacyjne, np.
    - **ekologicznych** – mogą one uniemożliwić powstanie inwestycji przemysłowych,
    - **związków zawodowych** – zbyt silna i nieustępliwa pozycja roszczeniowa związkowców nie zachęca inwestorów do ponoszenia nakładów finansowych w zakład przemysłowy,
      - skutkiem może być brak koniecznych zmian i modernizacji.
  - Infrastruktura społeczna, w skład której wchodzi np. placówki edukacyjne, opieki medycznej oraz sportu i rekreacji wywierają także wpływ na lokalizację inwestycji.
  - Wielu inwestorów jest zainteresowanych aby przestrzeń wokół zakładu przemysłowego była atrakcyjna.

3. Czynniki strategiczne (wojskowe)

- Od lat na lokalizację przemysłu pracującego na rzecz obronności kraju wpływały **czynniki strategiczne (wojskowe)**, generalnie “zabezpieczające” te gałęzie przemysłu przed ewentualnymi zniszczeniami.
  - W efekcie czynnik ten decydował o tzw. **bezpiecznej lokalizacji** przemysłu zbrojeniowego, np. w lesie lub pod ziemią.
- Obecnie czynnik strategiczny traci sens ze względu na techniczne możliwości identyfikacji obiektów niezależnie od sposobu ich “ukrycia”.

Podsumowanie - zależność przemysłu od czynników lokalizacji

RODZAJE PRZEMYSŁU (PRZEWAŻAJĄCY CZYNNIK LOKALIZACJI)	PODZIAŁ PRZEMYSŁU – PRZEMYSŁ
Surowcowe	<ul style="list-style-type: none"> ➤ górnictwo ➤ hutnictwo żelaza ➤ materiałów budowlanych ➤ cementowy ➤ tartaczny ➤ cukrowniczy ➤ owocowo-warzywny ➤ rybny
Energochłonne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ hutnictwo metali nieżelaznych (aluminium i miedzi)
Wodochłonne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ energetyka ➤ celulozowo-papierniczy ➤ chemiczny ➤ włókienniczy ➤ spożywczy, np. browarniczy
Pracochłonne i wymagające wysokich kwalifikacji	<ul style="list-style-type: none"> ➤ włókienniczy ➤ elektroniczny, precyzyjny, farmaceutyczny
Uzależnione od rynków zbytu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ spożywczy ➤ maszynowy ➤ środków transportu ➤ chemiczny (kosmetyczny) ➤ materiałów budowlanych
Uzależnione od zaplecza naukowo-badawczego	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wszystkie gałęzie i branże przemysłu “high-technology” (elektrotechniczny, elektroniczny, farmaceutyczny, chemii organicznej, lotniczy, zbrojeniowy oraz precyzyjny)

KONIEC

Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -